Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1024 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒՆԻՍ 1887 — (Ն. Տ.) 16 ՅՈՒՆԻՍ 1887 — 24 ՐԱՄԱԶԱՆ 1304

20 ՓԱՐԱ (ՄԻՆՉԻՒ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂԳԵԼ
ԱՌ ՝ ՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ա. ՊԱՐԱՏԵՎԱՆԻ ՕՐԱԳԻՐ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (ՄԻՆՉԻՒ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	դահեկան արծաթ	160
» » Վեցամսեայ	» »	80
» » Եռամսեայ	» »	40
Դուռառաց » եւ տեղական		
Թղթատարով՝ տարեկան	» »	240
Դուռառաց համար եւ տեղական		
Թղթատարով՝ վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ՝ տարեկան	ֆրանկ	56
» » վեցամսեայ	»	28

Դուրս գրուած դրամագոյ հանքու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։ Թղթակցութիւնս գրուած նամակ կամ գրութիւն եւս չընթերցուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deirmen Han Constantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 4 ՅՈՒՆԻՍ, 1887

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ-ԿԱԹՈՂԻԿ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ահա հինգ-վեց շաբաթներէ ի վեր տեղի կ'ունենան Միութեան բանակցութիւնք ի մէջ Հասունեան և Հակահասունեան պատուիրակաց, և Միութիւնն այսօր նո՛ւնչափ հեռի է իրականութենէ, որչափ էր երբ Ազգաբան Ս. Պարիզեանը կը գտնուէր ի Հռոմ.

Մինչեւ իսկ զրոյց կը պտրտի, թէեւ առայժմ չենք ուզեր հաւատալ, թէ միութեան համար ցարդ տեղի ունեցած բանակցութիւնք համաձայնութեան յոյս չեն տար.

Կը խոստովանինք սակայն թէ չպիտի զարմանանք եթէ այս կարծիք ըստուգութիւն գտնէ ի վերջոյ.

Եւ իրօք, ի՞նչ է խնդիրն։ — Պիոս Թ.ի Ռէվերէնտա կոչուած կանոնագրական Կոնդակն յառաջ բերած է հայ-հռոմէական հասարակութեան պատմական հերձուածն.

Այդ Կոնդակ չընդունած է այժմ.

Հասունեանք, Ազգաբան Պարիզեանին հրամանաւ, ԱՇՈՒ կ'ըսեն։

Կ'արժէ սակայն քիչ մը մանր ուսումնասիրութեամբ քննել թէ ո՞ր աստիճան հիմնաւոր է այս լաւատեսութիւն.

* * *

1. Ռէվէրէնտա կ'ըսէ. «Պարիզի ընտրութեան համար եպիսկոպոսը միայն քուէ պիտի տան. եպիսկոպոսական աստիճան չկրող ամէն եկեղեցականք զուրկ են ընտրողութեան իրաւունքէն. և յաջխարհականաց ո՛չ ոք, ո՛և իցէ պատրուակաւ, իրաւունք չունի մասնակցելու Պարիզի ընտրութեան։ Ընտրեալ Պարիզի չի կրնար բաղվիլ. կամ պաշտօնավարել, մինչեւ որ Պապը չվաւերացնէ նորա ընտրութիւնն, և վաւերացման առաջելական գիրը չդրկէ, թէեւ սովորութիւնն հակառակ լինի այսմ։»

Իսկ Հակահասունեան հասարակութեան Կանոնագիրն, ազգային-եկեղեցական վարչի արտօնութեանց և իրաւանց վրայ հաստատեալ, կ'ըսէ.

«Պարիզայրը կ'ընտրուի Օսմ. Տէրութեան հպատակ հայ-կաթողիկէ եկեղեցականաց մէջէն Պարիզի ընտրութեան կը մասնակցին. Ա. Անդամք Երեսփոխական Ընդհանուր Ժողովոյ. (*) Բ. Անդամք Կեդրոն. Վարչութեան Ժողովոյ. (**) Գ. Անդամք Եկեղեցական Խորհրդոյ, (***) և Դ. Ամէն ազգային Եպիսկոպոսք։

(*) Բաղկացեալ Կ. Պոլսոյ 48 Երեսփոխաններէ, որոց 30ը քահանայ, եւ գաւառաց 18 Երեսփոխաններէ, որոց 30ը քահանայ։

(**) Բաղկացեալ եօթն աշխարհականէ։

(***) Բաղկացեալ Պարիզի Աթոռակալէն, դրան Եպիսկոպոսներէ, վիճակաւոր ներկայ Եպիսկոպոսներէ իւրաքանչիւր հայ-կաթողիկէ Միաբանութենէ ուղղակի ընտրեալ երկու եկեղեցականէ, և երեք եկեղեցականներէ, զորս Երեսփ. Ընդհանուր Ժողովն իւր մէջէն կ'ընտրէ։

«Պարիզայրը՝ յառաջ քան վերադարձը Կոնստանդնուպոլիս իւր ընտրութեան՝ սարաքդրութիւն կուտայ առաջի ընտրող ժողովոյն՝ հաւատարիմ մնալու Տէրութեան եւ անթերի պահելու և պահպանել տալու ազգային-եկեղեցական իրաւունքն և արտօնութիւնքն, որոց համար պատասխանատու է ժողովրդեան առջեւ։»

2. Ռէվէրէնտա կ'ըսէ. «Երբ Պարիզքական Աթոռը թափուր մնայ, Եպիսկոպոսներէն զատ ո՛չ ոք իրաւունք պիտի ունենայ քուէ տալու վասն ընտրութեան Տեղապահին, որ պիտի կոչուի կառավարել թափուր մնացեալ Պարիզքութիւնը։»

Իսկ Հակահասունեան Կանոնագիրը կ'ըսէ.

«Երբ Կաթողիկոսական (Պարիզքական) Աթոռը թափուր մնայ, Եկեղեցական Խորհուրդը՝ Վարչութեան Ժողովոյն հետ՝ անմիջապէս Տեղապահ մը կ'ընտրէ, Օսմ. հպատակ եկեղեցականաց մէջէն։»

3. Ռէվէրէնտա կ'ըսէ. «Պարիզքը, թէեւ վաւերացեալ Առաքելական Աթոռէն, չի կրնար Եպիսկոպոսներ ձեռնադրել, եկեղեցական ժողովներ հրաւիրել, Ս. Միւռոն օրհնել, եկեղեցիներ օծել, կամ եկեղեցական կարգեր տալ, մինչեւ որ եմիփորոն (պոլիսոն) չընդունի Առաքելական Աթոռէն։»

Կանոնագրոյն մէջ այսպիսի սեղմութիւններ չկան.

«Կաթողիկոսն երբ Եպիսկոպոս ձեռնադրէ, նախ անոր երդում ընել կուտայ՝ անթերի պահպանելու Կաթողիկոսական Աթոռոյն և Ազգային եկեղեցւոյ իրաւունքն և արտօնութիւնքն։»

4. Ռէվէրէնտա կ'ըսէ. «Երբ թեմ մը թափուր մնայ, Պարիզքն ի Սինոդ կը հրաւիրէ իւր բոլոր Եպիսկոպոսներ. Պարիզքը և Սինոդ խորհրդակցելով, երեք ճարտար եկեղեցականներ կառաջարկեն Պապին, որպէս զի արժանաւորագոյնն ընտրէ Եպիսկոպոս (Առաջնորդ) յիշեալ թեմին։ Պարիզքն եւ Սինոդը հոգ պէտք է տանին սակայն իրօք արժանաւոր Եպիսկոպոսներ ցոյց տալու, որպէս զի Պապը չհարկադրի այդ երեքէ դուրս եկեղեցական մը Եպիսկոպոս անուանելու։ Այս նպատակաւ դուժարեալ Սինոդին բոլոր արարք պիտի ղրկուին Փրոփականտայի ժողովոյն, որ զանոնք խիստ քննութենէ մը անցուցնելէ ետքը միայն երեք ընտրելեաց ցանկը պիտի մատուցանէ Պապին։»

Կանոնագիրը կ'ըսէ.

«Անառաջնորդ վիճակին ժողովուրդը խնդրագիր կը դրկէ ի Պարիզքարան Եպիսկոպոսի առաջարկութեան համարեւ եթէ իրենց խնդիրը պատշաճ դատուի Կեդր. Վարչութեան Ժողովէն՝ տեղական և ընդհանուր վարչութեան հանդամանաց նկատմամբ, վիճակին ամէն ընտրողք՝ եկեղեցականք և աշխարհականք՝ ժողով կազմելով Տեղապահին կամ երեցագոյն եկեղեցականին գահերեցութեամբ, կ'ընտրեն երեք եկեղեցական, և գաւառական ժողովոյն տեղեկագրով, կը ծանուցանեն ի Պարիզքարան։ Պարիզքն յետ քննել տալու ընտրութիւնը Վարչութեան ժողովոյն մէջ՝ նը-կատամբ կանոնագրութեան, երեք առաջարկեալներէն մին կ'անուանէ Եկեղեցական Խորհրդով, կը ձեռնադրէ և կը ներկայացնէ Բ. Դրան, առաջնորդութեան Պէրատն ստանալու համար։»

Նաեւ, ըստ նոյն Կանոնագրոյ,

«Աջակից կամ Դրան Եպիսկոպոսունք կ'ընտրուին կաթողիկոսէն՝ եկեղեցական Խորհրդոյն գործակցութեամբ, եւ Կեդր. Վարչութեան ժողովոյն հաւանութեամբ։»

5. Ինչ որ ընտրութեանց համար ըսուեցաւ, պէտք է հասկցուի նաեւ պաշտօնակութեանց համար։

Ռէվէրէնտա մեծ չարիք մը կը համարի որ աշխարհականք և եպիսկոպոսական աստիճանէ վար գտնուող եկեղեցականք մասնակցին եպիսկոպոսաց և Պարիզքաց ընտրութեան, և մեծագոյն պատուհաս կը համարի Արեւելեան եկեղեցեաց համար որ աշխարհականք կարող եղած են եկեղեցականները պաշտօնէ ձգել։—Իսկ Կանոնագիրը Պարիզքն և Եպիսկոպոսները պաշտօնէ ձգելու իշխանութիւն կուտայ նո՛ր եկեղեցական եւ աշխարհական մարմնոց որոց կուտայ ընտրողութեան իրաւունք։

6 Ռէվէրէնտա կ'ըսէ. «Պարիզքն, եկեղեցւոյն կամ Աթոռոյն վերաբերեալ ինչք կամ ստացուածք վաճառելու, տալու, գրաւի տակ դնելու, կամ ո՛և է կերպիւ ձեռքէ հանելու համար պէտք է ստանայ Պապին արտօնութիւնն, ըստ երդման բանաձեւոյն, զոր Արեւելից Պարիզքները կ'ընեն Պապին առջեւ, վաւերացուելէ առաջ։»

Իսկ Կանոնագրոյն համեմատ, Պարիզքն այս ամէն գործողութիւնները կ'ընէ հաւանութեամբ և գործակցութեամբ միայն Վարչական ժողովոյն, որ համարատու է առ Երեսփ. Ընդհ. ժողովն։

7. Ռէվէրէնտա կ'ըսէ. «Պարիզքը պարտի ամէն հինգ տարին անգամ մը անձամբ այցել Պետրոս և Պօղոս Առաքելոց դերեզմանն, և իւր պաշտօնավարութեան համարը տալ Պապին, եւ խնդարհութեամբ ընդունելով փութաջանութեամբ գործադրել Պապէն որորուելիք ամէն հրամաններն։»

Կանոնագիրն այսպիսի պարտաւորութիւն մը չի դներ Պարիզքին վրայ, սահմանելով հանդերձ նորա բոլոր պարտքերն և իշխանութիւնները։

8. Ռէվէրէնտայով կը յայտարարուի քանիցս թէ, «Հայ Հռոմէական հասարակութեան բոլոր նախկին առանձնութիւնք, սովորութիւնք և կրօնական արտօնութիւնք ու առանձնաշնորհմունք չնչուած են, ցորչափ կը հակառակին Ռէվէրէնտայով հաստատեալ նոր կանոնաց։»

Կանոնագիրը կ'ըսէ.

«Պարիզքն՝ իւր հոգեւոր պաշտամամբ՝ երբէք չպիտի ընդունի ո՛և է եկամուտ սահմանադրութիւն՝ եղծիչ կամ հակառակ ազգային եկեղեցական իրաւանց։» (ՅՕԳ. 4)

Եւ դարձեալ.

«Կաթողիկոսին (Պարիզքարքին) և Եպիսկոպոսաց փոխադարձ յարաբերութիւնքը՝ պարտաց և իրաւանց նկատմամբ՝ Կաթողիկոսական Աթոռոյն հնագոյն կանոնագրութեամբք սահմանուած են։» (ՅՕԳ. 22։)

«Պարիզքն իւր պաշտօնը կը վարէ ցնահ. միայն երբ 4րդ և 22րդ յօդուածոց արամագրութեանց հակառակ գործէ, նոցին գործով ոչինչ կ'ըլլայ իւր իշխանութիւն։ Այս պարագայիս մէջ, Պարիզքին իշխանութեան ոչնչանալուն պատճառ եղող հանգամանքը պէտք է նախ օրինաւորապէս հաստատուին թէ՛ Ընդհանուր Ժողովոյ և թէ Ազգային Սինհոդոսին վրայ։» (ՅՕԳ. 7։)

9. Ի վերջոյ, Ռէվէրէնտա, ծայրէ ի ծայր, իւր ամէն պարբերութեամբ, իւր ամէն բացատրութեամբ, Պապին կուտայ լիակատար և անսահման իրաւունք՝ իրեն յարմար երեւցած կանոնները տալու հայ-հռոմէական հասարակութեան «ներքին կառավարութեան» և «կարգապահութեան» մասին։

Իսկ Կանոնագիրը, թէ՛ զուտ եկեղեցական և թէ աշխարհական գործոց մէջ, այս կանոնագրական իշխանութիւնը կուտայ միայն ազգային-եկեղեցական Ժողովներուն, զորս կը սահմանէ։

* * *

Բաւ համարելով այսչափ բաղդատութիւն մը Ռէվէրէնտայի տարամարութեանց և հայ-հռոմէական հասարակութեան ազգային-եկեղեցական իրաւանց, քննենք թէ հիմա «Ռէվէրէնտա չնչուած է» ըսողներն ո՞րչափ իրաւունք ունին։

Պիոս Թ. Ռէվէրէնտայի կանոնագրութիւնը կը հաստատէր «անփոփոխ և դիմադրեալ ի բոլորովին՝ հայոց Պարիզքարանաց համար հայ-հռոմէական Պարիզքարանին կոչեալ, բոլոր ապրիլ ամսոյս ԺԵ-ին։» Կ'ըսէր նաեւ թէ «ներկայ գիրս վաւերական և գործադրական պէտք է լինի միշտ և ամէն ժամանակ։» և աչեղ սպառնալիքը կը զգուշացնէր զամէն ոք՝ Ռէվէրէնտայի ո՛և է մէկ արամագրութեան դէմ։ «Ո՛չ ումիք է «մարդկանց ո՛չ իւիք ներելի է յանդուգն ձեռնձգութեամբ եղծել ո՛և է «ի՛ցէ մին այն տրամագրութեանց, որովք «կը յայտնենք մեր կամքը կամ մտա«դրութիւնն, որով կը խափանենք կամ «կը հաստատենք բան մը, որով կը սահ«մանենք կամ կը վերապահենք ո՛և է «իշխանութիւն, եւն։ Իսկ եթէ մէկը ձեռ«դպցնէ այս կանոնագրութեան, թո՛ղ «գիտնայ թէ իւր վրայ կը հրաւիրէ Ա«մենակարողին Աստուծոյ և իւր Առա«քելոց՝ Պետրոսի և Պօղոսի զայրոյթն։»

Այսչափ խիստ կապերով ամրացեալ և հաստատեալ լուծ մը քակուած կըրնա՞յ համարուիլ Վերապատուելի Սիմէոնեի մը գրովն։

Հանրածանօթ իրաւաբանութիւն մ'է թէ ո՛և է իշխանութենէ մը հաստատեալ՝ կանոնագրութիւն մը նոյն իշխանութենէ կամ նմին հաւասարազօր իշխանութենէ մը միայն կրնայ եղծուիլ օրինաւորապէս և արդիւնաւորապէս։ Եթէ կայսերական Իրատէ մը կայսերական Իրատեով մը միայն կրնայ եղծուիլ, յայտնի է թէ Պապական Կոնդակ մը Պապական Կոնդակաւ մը միայն կրնայ ջնջուիլ։

Ո՞րն է Լեւոն ԺԳ.ի Կոնդակն՝ ջնջող Պիոս Թ.ի Ռէվէրէնտան։

Թո՛ղ չառարկուի թէ Պապ մը անկարող է ջնջել իւր մէկ նախորդին այնչափ հանդիսաւորապէս հաստատած մէկ կանոնագրութիւնը կամ Կոնդակը։

Ո՞չ ապաքէն նոյն ինքն Պիոս Թ., նովին իսկ Ռէվէրէնտայով, և «հաստատեալ եւ խանդարեալ»ով կը ջնջէր իւր նախորդին՝ Պիոս Ը. Պապին՝ Բուլլա Լամիոս կոչուած Կոնդակն, որով, 1830 ին, սահմանուած էր հայ-հռոմէական հասարակութեան Կ. Պոլսոյ Դահերեցութիւնն և Արքեպիսկոպոսութիւնն։

Ո՞չ ապաքէն նոյն ինքն Պիոս Թ. ջընջած էր նաեւ իւր մէկ ուրիշ նախորդին՝ Գրիգոր Պետրոս Ը. Պապին՝ 1850ի կանոնագրութիւնն, որով, ի խնդրոյ հայ-հռոմէական եկեղեցականաց, ճանչուած էին սոյն հասարակութեան ինչ ինչ վաղեմի առանձնաշնորհմունք։

Եթէ Պապ մը կարող է ջնջել հասարակութեան մը առանձնաշնորհմունքներն, ինչո՞ւ համար յաջորդ Պապ մը կարող չլինի վերահաստատել և վաւերացնել նոյն առանձնաշնորհմունքներն, եթէ երօք կ'ուզէ վերահաստատել և վաւերացնել զանոնք։

Բայց ա՛յս իսկ կասկածելի է արդէն։ Մեր երկուշաբթի աւուր պատմական տեսութեամբ, նշանակեր էինք թէ Ազգաբան Սրբազանի կողմէ առաջարկեալ Մէյ-ղէան Հէյ-ուէն են՝ Փրոփականտայի Դահերեց Վեր. Սիմէոնի երկու պաշտօնագրերն։ Առնց երկրորդը միայն (1887 ապրիլ 19 թուով) հասարակութեան կարդացուեցաւ և լոյս տեսաւ. առաջինը (1880 Նոյմ. 16) գաղտնի կը պահուի. որովհետեւ, մեր լսածին նայելով, Փրոփականտայի Դահերեցն առնով կը վերահաստատէ Պիոս Թ.ի Ռէվէրէնտայով արտայայտեալ ամէն յաւակնութիւններն, և միայն Ազգաբան Պարիզքարքին ընտրութեան եղանակին վրայ զիջում կ'ընէ, վերջնական ընտրութիւնը թողով Սինհոդոսին, այսինքն՝ եպիսկոպոսական մարմնոյն միայն։—Իւր Բ. պաշտօնագրով, Դահերեցն ի դիմաց Պապին կը հաւանի մշնջենաւորել պարիզքական ընտրութեան այդ ձեւն, և նմանապէս Եպիսկոպոսաց ընտրութեան ձեւը, զոր 1876 էն ի վեր Պարիզքարքն եւեթ կ'անուանէ (և ոչ Պապն), առանց թեմականաց մասնակցութեան։

Ի մի բան, Սիմէոնի կ'ըսէ Հայ-Հռոմէականաց. «Ռէվէրէնտային չենք կըրնար դպչիլ. բայց դուք դարձեալ ձեր գիտցած կամ Հասունեն սովրած ենանակաւ շարունակեցէք ընտրել ձեր Պարիզքարքներն և Եպիսկոպոսներն։»

Այս պատասխան տխուր յիշատակ մը կարթնցնէ ի մեզ.

1836ին Ռուս Կառավարութիւնը Պալաժենիա մը տուաւ Էջմիածնի Աթոռոյն, տեսակ մը Ռէվէրէնտա։ Ժամանակին Յովհաննէս Կարբեցի Կաթողիկոսը, տեսնելով Պալաժենեան, վշտացաւ, դանդաղեցաւ, բողոքեց։ Յանժամ Կաւկասոյ Կուսակալ Զօրավար Պասքեվիչ Ռոդէն, Վեհ. Կաթողիկոսին սիրտը շահելու համար, պատասխանեց.

«Սրբազան, մի՛ վշտանաք. Տէրութիւնն ասանկ օրէնք կուտայ. օրէնքին չենք կրնար դպչիլ. բայց դուք դարձեալ ձեր գիտցածին պէս վարեցէք Աթոռոյդ գործերն։»

Եւ իւր Կուսակալին խօսքն արդարացնելու համար, ռուս Կառավարութիւնն ամբողջ կէս դար չգործադրեց Պալաժենիոյ ամենէն խոտելի տրամադրութիւնն։ Բայց յիսուն տարիներէ ետքն, երբ իւր քաղաքականութեան պահանջմունք փոխուեցան, պնդեց այդ Պալաժենիոյ տառական գործադրման վրայ, և իւր հրամանը գործադրել տրաւ։

Կարելի՞ է չվախնալ թէ այս վերջ. Սիմէոնի կրնայ նո՛յն բանը լինել Հայ-Հռոմէականաց համար, ինչ որ Պասքեվիչ եղաւ Հայ-Լուսաւորչականաց համար։

* * *

Հակահասունեան երեւելեաց ազգասիրութենէն և խմաստութենէն պէտք է սպասենք՝ չլինալ այսպիսի ծուղակի մը մէջ։ Վատիկան և իրմէ հաստատեալ Պարիզքերք նիւթական, բարոյական և քաղաքական ամէն շահ ունին՝ առերեւոյթ զիջումներով միութեան դատին շահելու Հակահասունեաններն, և ամէն դիւրութիւն ունին՝ միութեան ի դլուխ եկնելէն ետքը վերակենդանացնելու Պիոս Թ.ի յաւակնութիւններն իրենց բոլոր զօրութեամբ։ Հակահասունեանք անչուշտ պիտի խորհին թէ իրենց կողմէ ի՛նչ կուտան երբ միութեան կը հաճին։ Հասունեան մեծամասնութեան հետ միանալով, Հակահասունեանք՝ օրինակի համար՝ կամուրջն իրենց ետեւէն օդը պիտի հանեն, նահանջման գիծը պիտի կտրեն։ Իրենց հակառակորդաց պիտի յանձնեն ամէն նիւթական և բարոյական երաշխաւորութիւնները, զորս ի ձեռին ունին այժմ՝ իբրեւ ուրոյն հասարակութիւն ապրելու համար, —Ս. Յովհան Ոսկեբերան եկեղեցին, բոլոր ազգային կալուածները, Բ. Դռնէն վաւերացեալ ուրոյն Կնքին ու արտօնագիրն, և ուրոյն հասարակութեան մը բոլոր կազմակերպութիւնը։ Ջատնք անդամ մը յանձնելէ ետքն, Հակահասունեանց համար չա՞տ աւելի դժուար պիտի լինի ետ առնուլ զանոնք, և վերստին ուրոյն հասարակութիւն մը կազմակերպել, քան Վատիկանին՝ ետ առնուլ Վեր. Սիմէոնեի մէկ գիրը։ Լեւոն ԺԳ. ազատամիտ կ'ենթադրուի, թէեւ, ըստ մեզ, իւր ազատամտութիւն իսալացի եկեղեցականաց յատուկ դիւանագիտական ճարտարութեան մէկ ուրիշ ձեւն է միայն։ Բայց կարելի չէ՞ միթէ որ Պիոս Թ.ի ոգին կրող Պիոս Ժ. Պապ մը, զՌէվէրէնտա տիրող օրէնք տեսնելով, ինչպէս է և կը մնայ Սիմէոնեի դրերէն ետքն ալ, անոր ճշդիւ գործադրումը պահանջէ, ինչպէս Ալեքսանդր Դ., տիրող օրէնք դտնելով զՊալաժենիա, կրցաւ պնդել անոր ճշդիւ գործադրման վրայ, զանց առնելով իւր մեծ-հօր թողլատու խոստումներն առ Յովհաննէս Կարբեցի Կաթողիկոսն։

Մեզ անկ չէ փաստաբանել միութեան կամ արդի վիճակին շարունակման դատը։ Մինանալ կամ չմինալ Հակահասունեանց դիտնալիք բանն է։ Բայց ազգային մասուլը միշտ համակրած է Հակահասունեանց դատին, և Աբեր-լի ալ դարտ կը համարի յորդորել մեր Հայ-հռոմէական եղբարց ազատական մասն, որ եթէ հաւատարիմ կ'ուզեն մնալ Հակահասունեան կուսակցութեան պատմական դատին, ամենայն զգուշութեամբ նպատեն խնդիրն, որպէս զի «միութեան» հեշտալուր անուան տակ, նորանոր անմիութեանց դուռ չբացուի, և «Հայասութեան» անուշ խօսքերու տակ, դառն յուսաբեկումներ չկրեն։

—)(4)(—

ԹԵՐԹՕՆԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՕԳՆԱՎ ՖԷՕՅԵԷ

(ԱՆԴԱՄ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ)

ՏԱՐՓԱՆՔ ՖԻԼԻԲԻ

—Հա՛յր իմ, մրմնջեց վերսին երիտասարդն, որ աչերը թրջած էին։

—Կը սխալիմ, ներեցէք, ըսաւ հայրը։

Եւ շարունակեց իւր ճայնին բոլոր հաստատութեամբ։

—Սա ըսել կ'ուզէի, զաւակս, թէ միայն անձնական շահուս, իմ յատուկ երջանկութեան վրայ չխորհեցայ երբ ձեզ համար որոշեցի տարիս այն եղանակն զոր դուք կը մերժէք։ Կարծեցի թէ միանգամայն ձեզ կը պատրաստեմ բարեբաստիկ, օգտակար եւ պատուաւոր կեանք մը։ Լեղուիդ բարեկիրթ ակնածութեան մէջէն կ'ընդունիմ, երիտասարդ, թէ Լա Ռոշ-Էմէլի կոմսն եւ դիս կը նկատէք իբր բաւական անօգուտ էակներ այս աշխարհիս վրայ։ Թոյլ տուէք որ շարունակեմ։ Այս մասին համակարծիք չեմ ձեզ։ Երկու գեղջուկ ազնուականներ ենք մենք, որպէս կ'ըսէք, եւ կ'ապրինք առանց փառքի, սակայն ոչ առանց պատուի։ Կ'աշխատինք հացին եւ մսին սճման, եւ Ֆրանսական հեծելազօրաց կուսանք ունդակաղմ երիվարներ։։։։ Բաւական բան մ'է այս։ Սակայն ամենն այս չէ, զաւակս։ Ներկայ ժամանակիս մէջ առաւել քան երբէք լաւ է որ մեզ նման մարդիկ մնան իրենց հայրենի երկիրը, քաղաք կամ գիւղ, եւ անդ յորդեալի ընծայեն զինքեանս։ Ի բաց առեալ զործնական ծառայութիւններն զորս կրնան մատուցանել իրենց շուրջն, մի միայն իրենց ներկայութեան, իրենց ծանօթութեանց զերազանցութեան, իրենց կենաց արժանաւորութեան, իրենց անուան զարթուցած մեծ յիշատակներուն մէջ դաս մը կայ, օրինակ մը կայ, հեղինակութիւն մը կայ։ Կը նմանին այն հին գանգակատանց որք ատանդ կը տեսնուին դաշտերուն մէջ, որք երաւղել կուտան անցորդին իւր ճամբուն մէջ, դիւզացւոյն՝ իւր արօրին վրայ, եւ որք մեծ զգացումներ եւ յարգական մտածումներ կը ներշնչեն ամբոխներուն, հակառակ ոսցա կամքին։ Զէ՛, զաւակս, անօգուտ չենք մենք։։։։ Բան մը մի՛ ըսէք, Ֆիլի՛բ, ո՛չ, ոչ իսկ բառ մը։ Կը հասկնամ զգացումներդ, սակայն չեմ ուզեր զգայնութենէդ, խանդաղատանքէդ խլել զոհղութիւն մը որուն վրայ պիտի զղջաք վաղը։ Հետեւեցէք ձեր ընտրած ճանքուն, հետեւեցէք իւր բարի մարդ, եւ ես պիտի մխիթարուիմ։ Ըսէք տեսնեմ, ի՞նչ որոշած էք ընել։

—Հայր իմ, դիւտաւորութիւնս էր, եթէ հաւանիք, առաջ տանիլ իրաւագիտական ուսումներս մինչեւ տոքթորութեան ասաիճան եւ ապա Պետական խորհուրդը մտնել։

—Թող այդպէս լինի։—Եւ այժմ, Ֆիլիբ, դառնակսկիծ որոշում մը պարտինք տալ։ Քանի որ ատա չպիտի մնաք, պատշաճ է, հարկ է որ կարելի եղածին չափ շուտ մեկնիք ատտի։ Զաղն առաւօտ պիտի մեկնիք, եւ երկու բնուս ալ խնայելու համար աւելորդ որացայցումներ, կը փափաքիմ չտեսնել զձեզ մեկնման պահուն։

Պ. տը Պուավիլիէ տոք եկաւ ընդոստ, ուղղեց իւր հսկայական հասսին եւ պատոյտը վերսկսաւ հատատ քալուածքով, նման ընելիք զանկին որ քսիկն քալէ։

Երկար լռութենէ մը յետոյ.

—Թերեւս տարիներ պիտի անցնին, ըսաւ, մինչեւ որ կարենաք պարկեշտօրէն վերադառնալ ի Պուավիլիէ։ Ձեր ներկայութիւնն անագորոյն բան մը պիտի լինի այն մանկամարդ աղջիկն համար։։։։ Մերթի ընդ մերթի Բարիզ պիտի դամ և ձեզ տեսնեմ։

—Շնորհակալ եմ, հայր իմ։

Օրը տարածանած էր եւ ատուերք կը տարածուէին դարատարին վրայ։ Լուսնի անկատար մահիկն ատ անդ նշոյլներ արձակած էր չարդանկեանց նսեմատուութ տերեւոց մէջտեղէն եւ ադօտ իմն կ'արձակէր։ Լռութիւն մէջէն, հին լճակին միապաղաղ մակերեւոյթը։ Խորին հանդարտութեան եւ մեղմադեղութեան տեսարան մ'էր այս։

—Ֆիլիբ, յարեց Պ. տը Պուավիլիէ, մարդ եղէր էք։։։ այո, մարդ բիչ մը վիպական միտք մ'ունէր, սակայն սրբուհի մ'էր նաեւ։ Ա՛ի մոռնաք զնա։

—Զպիտի մոռնամ, հայր իմ։

Քառորդ ժամ մ'անցաւ առանց նոր խօսք մը փոխանակուելու հօրն եւ զաւակին մէջեւ, որոց քայլերը, ծառուղւոյն աւազին վրայ ճարճատելով, կը խանգիին միայն այս մեռնութեան լռութիւնը։

Ցանկարծ Պ. տը Պուավիլիէ կանգ առաւ։

—Օն ա՞նդր, զաւակս, ըսաւ ձեռքն երկընցնելով, հանգստանալու պէտք ունիմ, երթամ պառկիմ։։։ մնաք բարով։

—Հա՛յր իմ, ըսաւ Ֆիլիբ անձկութենէն հեղեղանքուկ ձայնով մը, հա՛յր իմ, կը նեղէ՞ք ինձ։

Ծերունին իւր սրտին վրայ քաշեց զնա ուժգնութեամբ։

—Ողջագուրէ՛ զիս, ըսաւ։

Եւ ջղաձգաբար իւր կուրծքին վրայ սեղմեց երիտասարդն, որ կը հեծկլտար արտասուքով։

Հետեւեալ օր, մութին ի լուսոյն, Ֆիլիբ տը Պուավիլիէ կը հեռանար հայրենի դաշտեակէն, սրարշաւ քարշեալ տարեալ երկու առոյգաբարձ ձիերէ որք քսան վայրկեանէն մօտակայ կայարանը պիտի տանէին զայն։ Իւր եռեւ կը թողուր — բարեբաստ երիտասարդութիւն—մատանոնութիւն, լռութիւն եւ սուգ, և բերկրաշուարձ կը վազեր դէպ տարագայն՝ անտառաց ցոգին ու նորածագ արշալոյսին մէջտեղէն։

Քանի մը ժամ յետոյ, հայրն, դէմքը գունատած եւ աչերը խոռոչացած անբուն գիշերէ մը, յոգնած քայլերով կ'երթար դէպի Լա Ռոշ-Էմէլի գղեակը։ Դղեկին մոտեցած պահուն, ծառուղւոյն մէջտեղը նշմարեց Լէորոլա կոմսն որ դէպ ինքն կուգար։

—Էհ՝ լաւ, գոչեց կոմսը զուարթ ձայնով, ա՞ւր է նայելիք երիտասարդ Բարիզցին։ Դեռ անկողնոյն է։

Պ. տը Պուավիլիէ չարունակեց յառաջանալ առանց պատասխանելու, եւ երբ հօրեղբօրորդւոյն քով հասաւ, տխուր ու ծանր ձայնով մ'ըսաւ.

—Բարե՛կամս, Ֆիլիբ Բարիզ վերադարձաւ։

—Ի՞նչպէս, Բարիզ վերադարձաւ, կրկնեց կոմսն անձկանօք։ Ի՞նչ պատահեցաւ, որովհետեւ կը տեսնեմ թէ ծանր բան մը կայ։

—Շատ ծանր բան մը, պատասխանեց Պ. տը Պուավիլիէ, չեշտելով այս բառերը։ Եւ, կոմսին ձեռքը բռնելով.

—Բարեկամս, ըսաւ, մեծ վիշտ մը պիտի պատճառեմ ձեզ։ մեր բովանդակ կենաց երազը ջնջուած է։ Զաւակս։։։ զաւակս արժանի չէ այն ամուսնութեան որուն կ'ըղձայի նորա համար։

Լէորոլա կոմսն ակնապիշ նայեցաւ Պ. տը Պուավիլիէի աչերուն։

—Կը մերժէ՞, ըսաւ։

Պատասխան չընդունելով, տեսակ մը հեկեկ արձակեց. թեւերն անշարժ կախուեցան երկու քովերէն եւ աչերն անթարթ յառեց դատարկութեան մէջ։ յետոյ պարզապէս ըսաւ.

—Ժանն պիտի մեռնի սրտին ցաւէն։

Բ.

Բարեբաղդաբար, Պ. տը Լա Ռոշ-Էմէլ եթէ լաւ գիտէր իւր աղջկան դիրքը դաստարդութիւնը, չէր գիտեր նորա բոլոր քաղաքագրութիւնը։ Ժանն, երբ քանի մը օր յետոյ հայրենի տունը վերադարձաւ, փախցուցածին չափ սարսափահար չթուեցաւ յուսահատութենէն որ անդ կ'սպասէր նմա։ Իրաւ է թէ նախ եւ առաջ չզգաց զայն իւր բովանդակ սատանութեամբն, որովհետեւ իւր ծնողք ո՛չ խոհեմութիւն եւ ո՛չ պատշաճ համարած էին յայտ յանդիման խօսիլ նմա այսքան փափուկ եւ այսքան կսկծալի նիւթի մը վրայ։ Ոստի թող տուին որ առ սակաւ սակաւ ինքն իսկ ճանչ ճշդմարտութիւնը։ Արդէն նոյն հետայն տարօրինակ փոփոխութիւններ նմարեց ընտանեաց այնքան կանոնաւոր սովորութեանց մէջ. իւր ապեւան հօրեղբօր արիզն ալ հեշտալուր դպալալներ չէր արձակեր գիշերային լռութեան մէջ, եւ Անժէլիք հօրաքրոջը զարդած էր զանազանալ Ղուկասի հետ՝ մագաղաթի երփնագրած առեւ։ Աւելի բացորոշ նշաններ, իւր հօրն եւ Պ. տը Պուավիլիէի տխրութիւնը, Ֆիլիբի անտեղի բացակայութիւնն, իւր նկատմամբ բռնուած գգուշաւոր ընթացքը, վերջապէս սպասաւորաց բերնէն փոխուած ինչ ինչ խօսքեր, բոլորովին լուսաւորեցին զնա։ Թերեւս իսկ իւր հնչակաւոր սրամտութիւնը, տարբերին հետ զարգանալով, արդէն զգացուցած էր նմա թէ հօրեղբօրորդւոյն զգացմունք չէին համապատասխաներ բնաւ իւր աղապատանաց։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺԱՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՌԱՋԻՆ ՆԻՍՏԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ

Ուրբաթ, Դեկտեմբերի 4 մայրամուտին

Նիստը բացուեցաւ ժամը 5-ին։ Նախագահութիւնը կը գրաւեն Գ. Սարգսեան, Ս. Ալանեան, Ս. Ալանեան, Ս. Ալանեան։

Ներկայ են 122 պատգամաւորներ։

Նիստի օրակարգն է հետեւեալը։

Ա. Ընտրութիւն Ազգային Ժողովի Գանձապետի։

Բ. Ընտրութիւն Ազգային Ժողովի Գրագրի։

Գ. Ընտրութիւն Ազգային Ժողովի Ատենադպրի։

Դ. Ընտրութիւն Ազգային Ժողովի Ատենապետի։

Ե. Ընտրութիւն Ազգային Ժողովի Փոխ-Ատենապետի։

Զ. Ընտրութիւն Ազգային Ժողովի Գանձապետի։

Ի. Ընտրութիւն Ազգային Ժողովի Գրագրի։

Ը. Ընտրութիւն Ազգային Ժողովի Ատենադպրի։

Ազգային Ժողովի Ատենապետ Գ. Սարգսեան։ Ինչպէս գիտեք, Ազգային Ժողովի Գանձապետ Գ. Գարագաշեանի մահուան պատճառով, Ազգային Ժողովի Գանձապետ ընտրուեցաւ Գ. Գարագաշեան։ Ինչպէս գիտեք, Ազգային Ժողովի Գրագրի Գ. Գարագաշեան

ՓՈՍՏԱՅԻ ՏՈՒՐՔԵՐԷՆ
Գին մը. Ստամբուլ Հանեմ դիրոց 14
ՅԱՆՆ ԳՐՈՍ
Ապր. Գասպարեանք Մ. Զէյթէան Գ. տպագ. մեծ 1887 կիրակի թիւ 3—30
Գասպարեան (Աբրահամեան որոնում) 118 տպագ. Զ. տպագ. » 4—30
Ղեմերեան Մ. Մ.-Հրաչեան բարձրագոյներ Գ. տպագ. » 9—20
Ծարգի արդի մատենագրութեան Ե. Մ. բ.-բանաստեղծներ Գ. » » 16—
Մարգարեան Արքեպս. Գրիգոր Եպիսկոպոս Հոյլիկ Գ. տպագ. » 5—
Գասպարեան Մ. Ա.-էան » » 4—
Գասպարեան Բեր. Ա. Գ. տպագ. Մ.-Հրաչեան մեռ. Ա. Թ.-Ամարեան » 6—
Օտեան մեծարգ. Թ.-ի թարգմ. Ե. Մ.-բարոյական Բ. տպագ. » 6—
Բերբերան, Հերոսական, Մարմնոյ եւ. առեանդ ազեան գեղով,
Գրասենեակ կրասարակած է նաեւ Արեւելեան Դիմատարգաց Կրաստ
Դէրսաց գրիչներէն ստացուած Ս. ԳՐԱՍԵՐԱՍԱՆ ՊՍԱՐԳ, ՇԱՐԴԻՐ, ՓԵՏԻՐԿԻՆ
եւ ԱՂԲԻԱՆԻ թէ գաղանի եւ թէ, բ-էէ, ուրէ որ եւ է գրիչներ յարմարաւոր
պարարատուած, 511 5

Ա. Զ Դ

Համարդրկի Լոգբրեին առաջին վիճակահանութիւնը վերջնապէս տեղի կ'ունենայ յունիս 16ին, այսինքն այսօր։

Այս վիճակահանութեան տոմսերէն ունենալ փափաքողը կը հրաւիրուին ժամանակին դիմել Դրամատան գրասենեակը։

Այս վիճակահանութեան պաշտոնական ցուցակներն ասա պիտի հասնին ութ օր յետոյ և պիտի բաշխուին պատուարժան յաճախորդաց։

Իմ ծախած այն տոմսերս որք 5000 կամ աւելի ժառք չահած են, պիտի հրատարակուին Աբէ-Եւլի մէջ։

Ժ. Տ. ԾԱՆԷԴԴՈՒ
Ղալաթիա, Ղումիսիոն խան, թիւ 18
508 3—3

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆ ՎԷ ՄԷԱՏԻՆ ԻՏԱՐԷԻ ՈՒՄՈՒՄԻՑԷՍՍԻ

Այսրան վիրաբերի տարեկանաբ քեպրին մերի օրմանարբերնա եէրէ տէօքիւրիւպ թէ-բաքիւմ իթմիշ օլան քիւլմէթիւ չամ գա-պուգարբերնն մուսպայեարնա մահալինմէ թարիպ պուլունարբը ճիհէթլէ, չէրսիթբը նիպամիէտինի թէվհիդէն մէգբեր գա-պուգարբն պիր մուսպայիսի հարպերանը օն պէշինճի բարար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիթի վիրիէրէք պա գօնիրմէթօ իհալէ գերլընճառդրնառ, մուսպայեարնա թա-վիպ օլանարբն մահալինմէ Օրման մուգիթ-թիլրինի վէ Տէրսաատմէճ Մարկէթ Մարկին-էէ ճէլիսիսինէ Օրման վէ Մէատին մուհասպէպսինէ ապբօգիմօ ագշէլերի իլէ պէրաբէր մուբարաճաթ իրլէմէլերի իլան օ-լունուր։

31 մայիս 303 Թ. 307

ԱԻՍՏՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ 5% ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ 1860Ի

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ 1887 ՕԳՈՍՏՈՍ 2ԻՆ

Այս կարեւոր փոխառութեան յառաջիկայ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 1887 օգոստոս 2ին ընդ հսկողութեամբ և երդեալ-սարքութեամբ Աւստրիական կառավարութեան։

Այս արժէթղթոց ընծայած շահու հաւանականութիւնը շատ մեծ է, քան որամ պժգ մնացած 15,668 Սէսրիներն 1556ը պիտի չահին 1837 օգոստոս 2ի յառաջիկայ վիճակահանութեան։ Մէն մի Սէսրի կը պարունակէ 20 արժէթուղթ, այսինքն 2700 թիւ որք պիտի չահին տարեւ նշանակեալ 2700 պարգեւները։ Կը բաւէ որ տոմսի մը Սէսրին չահի, որամ մարդ առ նուազն 500 Ֆրանք կ'ստանայ անմիջապէս վճարելի վիճակահանութենէն յետոյ կամ առ առաւելն 1887 հոկտեմբեր 3/20էն առաջ, անշուշտ ի փոխարէն չահող արժէթղթին։

ԿԱՐԵԼԻ Է ՇՈՒՏԻԼ

1	բաժին	300 000	Ֆիորինի,	այսինքն 600 000	Ֆրանք
1	»	50.000	»	» 100 000	»
1	»	25.000	»	» 50.000	»
2	»	10 000	»	» 20.000	»
15	»	5.000	»	» 10.000	»
30	»	1.000	»	» 2.000	»
2650	»	600	»	» 1.200	»
Ընդ ամենը 2700	»	1,426.000	Ֆրանքի արժէքով։		

Մէկ արժէթուղթին գինն է 30 Ֆրանք։ Հինգ արժէթուղթի ի միասին գինն է 140 Ֆրանք։ Մէկ արժէթղթի հինգերորդն է 10 Ֆրանք։ Հինգ արժէթղթի հինգերորդն է 45 Ֆրանք։

Արժէթղթոց խնդրանքները պէտք է փոխարժէքին հետ զրկել, Լոբելի Եղբայրներ հետեւեալ հասցէին Administration du Moniteur de la Chance Universelle (Autriche) Vienne.

Աւստրիոյ Պետութեան Պաշտօնական Օրագիրը պիտի հրատարակէ վիճակահանութեան ցուցակն և ճշգրտութիւն պիտի զրկուի ամէն գնորդի։

Այս փոխառութեան վիճակահանութիւնը բնաւ չեն կրնար յետաձգուիլ։

Շահերը ոսկեդրամով պիտի վճարուին շահողներուն բնակարանը։

Ամէն արժէթուղթ պարտի կրել 50 քրէյցերի աւստրիական դրոշմաթուղթի և մեր Դրամատան կնիքը։ 911 1—5

AU PANTHÉON

ԳԱԼՖՕՐՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՔ

Բերա Մեծ Փողոց Կալաթա Սերայի մեծ դրան դէմ թիւ 206

Գալֆօրուլօ եղբարք պատիւ ունին ծանուցանել հասարակութեան թէ, ամառուան եղանակին համար, Բարիզի մեծագոյն առած են շրջագեսաի համար մեծատարկ և բրդէ գեղեցիկ կերպասներ, ամէն տեսակ լոռնիներ, բոսմանիներ, պոնպել, նորաձեւ մանրներ եւն։

Բոլոր այս ապրանքներն, որք վերջին նորաձեւութեանց կը համապատասխանեն և ընտիր տեսակէ են, խիստ ածան գներով կը վաճառուին։

Հարսանեաց օժիտ պատրաստող ընտանիքներ մեծապէս պիտի օգտուին եթէ ուղղակի Գալֆօրուլօ եղբարց վաճառատունը դիմեն։ 899 3—15

ՕԹՈՄԱՆ ԲԱՆԿԻ ՓԱՍԵՐՈՒ ԳԻՆԸ

Օթոման 1871	76 1/4
Փոխառութիւն 1877	88 1/2
Պանք Օթոման	10 3/8
Ռուսական փոխառ. 1873	96 1/2
Եգիպտական միաչեալ (իհանիթիէ)	75
» առանձին (բրիվիլէժիէ)	98
Տպրա Սանիէ	72
Հօսմանիա (փոխառ. Բօշիլյա)	95 3/4
Հունգարական պարտատոմսեր 4 %	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	— —
Վիեննա, 15 Յունիս, ժամ 4 երեկոյ	
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 95
Օսմանեան երկաթուղի	16 50
Բարիզ, 15 Յունիս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ	
Ֆրանսական Ռանթի 4 1/2 %	108 80
» » 3 %	81 90
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սէրի Գ. բացուեցաւ	14 82 1/2
» » » գոցուեցաւ	14 75
» » » Բ.	15 10
» » » Գ.	14 60
Օսմանեան երկաթուղի	33 25
» Բէյլիի բաժնեթղթեր	— —
Պանք Օթոման	510
Գրէտի Լիոնէ	562 50
» Ֆոնսիէ	1380
Բաժնետոմս Լիոնի	—
Սուէզի ջրանցք	2038 75
Ռուսական 5 % 1877 ի	102 1/2
Իտալական Ռանթի	99 57 1/2
Եգիպտական միաչեալ	378 75
Սպանիական (արտաքին)	67 1/2
Բրեսիլիէ թիւրք	363 75
5 % Հելլենական	368 75
Զէք Լոնդրայի վրայ	25 21

Սուէզի բաժնեթղթոց շահաբաժինն որոշուած է ..... 75 ֆր. 33

ՆՄԱՆԱԲՈՒԺՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԴԻՐԸ

Նմանաբոյժ Տր. Յակոբ Հ. Կիրակոսեան այս շաբթու «Արեւելք»ի տպարանէն հրատարակեց գիրք մը Նմանաբուժութեան վրայ։ Այս առթիւ, Մ. Եղենոյ Տիգ., որ իբր amateur Ֆրանսայի և Լաուսիոյ մէջ ուսած է բժշկութիւնն և մասնաւորապէս ուսումնասիրած է Նմանաբուժութիւնը, մեր յատուկ թղթակցին հետեւեալ յօդուածը գրած է Նմանաբուժութեան հիմնադրին, Հահնեմանի վրայ.

Հահնեման (Համուէլ-Քրիստիան-Ֆրէտերիկ), տարիքոյ բժշկութեան, խորհրդական Անհայ-Քոմէնի գաւութեան գերդաստանին, անգամ քանի մը Ակադեմիաներու և գիտական ընկերութեանց, ծնաւ 1755 ապրիլ 10ին Մի-էն (Սաքսոնիա) աւանին մէջ որ կը գտնուի Էլպա եւ Միսա գետերուն իրարու միացած տեղն, եւ որ Շլեսիէլ պատմութիւնին ու հանճարեղ բանաստեղծին ծնունդ տալու փառքն ունեցած է։ Իր հայրը, Քրիստիէն-Կոտֆրիտ Հահնեման, նկարիչ յատկապակիի վրայ, կ'աշխատէր Միսենի գործարանին մէջ եւ երկարաբերած է փոքր գիրք մը ջրանցքի նկարչութեան վրայ։ Սամուէլ Հահնեմանի առաջին տարիներն անցան ի ծոց իր ընտանեաց, որք սաստիկ իր տարիքին կրթութիւնն, աշխին առնելով թանկագին օրինակներ։ Անդստին ի տղայ տիոց, ուշադրութիւն դրաւեց իր լուրջ եւ ժրաջան բնաւորութեամբ, որդեսիրով եւ խուզարիւ մտքովն, իր նկարագրին անյողդողդութեամբ եւ քաջայրութեամբ։ Տարիներու տարեկան էր երբ մուտ նահանգային վարժարանը։ Վարժարանին տնօրէնն Տր. Իրիլեր, այր ուշագիտ և եռանդուն, խանդակիր սէր մը կածեց մատաղատի Սամուէլի։ Անոր վրայ նշմարեց այնքան բուռն եւ այնքան դիւրաշարժ երեւակայութիւն մը եւ այնքան հոգատակամ աշխատասիրութիւն մը որ, անսովոր եւ պատուաբեր բացառութեամբ, կատարեալ ոգեւորութիւն թողուցն նմա իր ուսածը կարդալու եւ փափաքած դասերուն հետեւելու։ Յանախ գնա կրնինչ կը կարգէր իրեն տարեկից աշակերտաց քով։ Այս ազատ մտնողքան, որուն մէջ կը զարգանային Հահնեմանի նորածիլ տարիները, շատ լաւ կը յարմարէր այնմ որ վերջին նոր ուղիներ պիտի բանար եւ բարբարին իրաց պիտի վանէր առանցքեան լուծն։

Հահնեմանի առաջին ուսումներն աւարտելէ յետոյ, իր հայրն, որ հարիւրեակ էր բաղդատել իր զաւակութեանց մեծութիւնն՝ ապրուստի միջոցներու սակաւութեան հետ, ուզեց որ ազան արհեստի մը մտնէ։ Տր. Միլլէր յուսով դարձուց զնա իր հանգիստին, իր վրայ առնելով պատանի Սամուէլի կրթութիւնը ձիրքաբ ի գլուխ հանելու հոգը։

Ակադեմիան ուսանց չրջանը լրացնելէ յետոյ, արուեստ մը ընտրելու ժամն եկած էր, եւ 1775ին Լայբցիկ գնաց, գրպանին մէջ ունենալով միայն 20 ասգ ազր հայրը տուած էր իրեն մեկնած ժամանակ։ Սաստկին հանար բիչ էր, եւ մը-ասնն ալ այդչափ միայն կրնար գնել իր զաւկին ձեռաց մէջ, խանդաղատ դարմանոք։ Ինչ տխուր վիճակ քսանամեայ երիտասարդի մը համար։ որքան դիրամներ կ'սղատին նմա, ինչքան հոգ եւ մտատանջութիւնք պիտի պաշարէին իր միտքն, փորձի պիտի ենթարկին իր քաջասրտութիւնն։ Հահնեման առանց վարանելու ընդունեց այսքան դժուար եւ այսքան նոր կացութիւն մը։ Որոշեց գերմաներէնի թարգմանել անգլիերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր, եւ այդ ապրանքաս աշխատութենէն կ'ապնկալէր իր պէտքերուն եւ ուսման համար հարկ եղած դրամը։ Միակ բան մը չփոթեցուց զայն. ինչպէս պիտի կրնար բաւել թարգմանութեան եւ բժշկական ուսումնասիրութեան կրկնակ աշխատութեանց։ Ու օրէնց մէկ գիշեր ննջել եւ յաջորդ գիշերը աթոռի փոխն ի փոխ։ «Անոնք որ, ծերունի բժշկին գրքերէ անընդհատ ծխելը տեսնելով, չարամտութեամբ դիտել կուտային թէ ինչ կ'արդեալ ծխախոտի գործածութիւնը, պարտիկ յիշել, կ'ըսէ նորա կենսագիրներէ մին (Տր. Բէռռի), թէ հէգ ուսանողն՝ որ դիշերուան աշխատութենէն կ'ամենկալէր իր յաջորդ աւուր հացն՝ հարկադրեցաւ ծխախոտի գործածութեան մէջ փնտռել իր յոգնամսակաց աքնութեանց միջոցին քնոյ յաղթելու միջոց մը»։

1777ին, Հահնեման գնաց Վիէննա ուր վստահ էր թէ ուսման աւելի մեծ միջոցներ պիտի գտնէր։ Սակայն այդ մայրաքաղաքին մէջ ինն ամիս մնալով, բոլոր դրամն սպառեցաւ։ Յաջնժամ մեկնեցաւ Վիէննայէ։

1779ին, օգոստոս 10ին, Լոլանդիէնի մէջ հրատարակաւ խօսեցաւ իր նաւակատեաց Ռէզ, այր վերնագիրն էր։ Conspectus affectuum spasmodicorum œtiologicus et therapeuticus։

1786էն 1792, հետեւեալ գրքերն հրատարակեց.

1։ «Արքէնիքով թունաւորումն, սարա գարմանների եւ օրինաւորապէս հաստատելու միջոցները։»

2։ «Ցաղգաս նախապաշարմանց ընդդէմ հանգամանքի գործածութեան, եւ այս այրելի նիւթը բարձրելու եւ փաստերը տարցնելու համար գործածելու միջոցները։»

3։ «Հրամանագիր ափրոդիտեան հիւանդութեանց համար եւ անդիկային նոր պատրաստութիւն մը։»

4 «Հանքային ափրոդիտի պատրաստութեան գժուարութեանց յաղթելու միջոց մը բազատով եւ ազով։»

5։ «ինչ ինչ կարերու ներգործութիւնը գինւոյ խմբման վրայ։»

6։ «Գիմիական հետազօտութիւնք մաղձի եւ մաղձային բարելու վրայ։»

7։ «Փոխան առաջին առելու զօրաւոր միջոց մը։»

8։ «Եամակ ապաթ՝ քարի վրայ։»

9։ «Գիւտ ուրուաքարի (plombagine) կազմութեան մէկ նոր սկզբան։»

10։ «Խորհրդածութիւնք բաներու սեղմիչ յատկութեան վրայ։»

11։ «Լուծելի սեղմի պատրաստելու ճշգրիտ եղանակ։»

12։ «Յաշտաց անդամներուն քանի մը մեռաղաց եւ անոնց աքսիաներուն՝ ալքալիի մէջ։»

13։ «Խորհրդածութիւնք լրմենաշոսութեան առաջին առելու միջոցներուն եւ անգիկին ազնատի հետեւանաց վրայ։»

14։ «Մանոմութիւնք Պլանպէրեան ապի պատրաստութեան վրայ։»

Այսքան պրպտան աշխատութիւնք, որոց ամենքն ալ ուշադրի յարաբերութիւն ունէին հանրային առողջութեան պահպանման, պարտին ուշադրութիւն հրաւիրել Հահնեմանի վրայ եւ որդ արեւ հրաւիրեցին Ուսման զարմանալի չէ թէ իր հմտաւն արդէն հեռուն կը տարածուէր եւ 1791ին իսկ, Լայբցիկի անաեսագիտական ընկերութիւնն եւ Մայանսի գիտութեանց Ակադեմիայն անդամ ընտրեցին զնա։

1892էն 1828, Հահնեման հրատարակեց հետեւեալ գործերը.

1։ «Պատրաստութիւն Գասկլեան դեղինի։»

2։ «Ագդեցութիւնք խանուէի։»

3։ «Յաղագս փարմակական բժշկութեան։»

4։ «Հատակագրք դեղօրէից դրական յատկութեանց վրայ։»

5 «Տարերք բժշկելու արուեստին։»

6։ «Տարերք բժշկականութեան։»

7։ «Վարդապետութիւն և դարմանումն երկարատեւ (chronique) հիւանդութեանց։» առանց հաշուելու իր աշխատակցութիւնքն Դեղագործութեան բոլոր արարքին մէջ եւ, եւ իր բազմաթիւ թարգմանութիւնները։

Այսքան բաւական էր նշանաւոր հանդիսացնելու համար Հահնեմանի սէս հանճարի մը կեանքը։ Բայց ժպտած էր նմա, հաշակը տարածուած էր ամէն կողմ։ ի մի բան փառաց եւ հարստութեան գայլ ենթակեան հասած էր։ Իր տեսն ալ եւ փնէր, պիտի չանար այդ յաջողութենէն, սակայն Հահնեման իր հաւատքը կորսուած էր բժշկութենէն։ Ազդար անոր պարպը, և իր հանճարը կ'ապտամբէր։ Պ. Վերնաւ, Սպ. Բիէռ Ֆրանք, Ժիրոյ անուէր, Պուտէս, Ժիլպէռ, Պոռթէզ, Ռոսպ եւ Մառշալ որ Գաղվի, Պուշատա, Մալիկներ, Վալէքս, Հիւ Փլանտ, Սպոլ, Վէտրգանտ, եւն եւն, որոնցմով իրաւամբ կը պարծի բժշկական գիտութիւնն, նոքա եւս Հահնեմանի պէս զգացած են այդ պարպն եւ խոստովանած են անկեղծ բանիք, սակայն քաջութիւնն ունեցած չեն ամէն յարաբերութիւն խզելու այդ բժշկութեան հետ զոր Ամէտէ Լապուռ կը կոչէ «աւերքդ բնական պատմութիւն մը(*)»։

Յանդգնութիւնը դիտութեան խարերայներուն դէնքն է, և պէտք չէ շփոթել զայն ազդուութեան եւ քաջասրտութեան հետ զոր հարկ է ցոյց տալ պաշտպանելու եւ ընդունել տալու համար նոր գաղափար մը։ Ամէն սոյնպէս բան մը չէ։ Հահնեման ուրեմն սարսափելու մարանելիս եւ մարանելու՝ այնքան զօրեղապէս եւ այնքան լաւ որ ասպարէզն իրեն մնաց։ Կէս դարու անդուլ աշխատութեամբ եւ առ բժշկութիւնն մատուցած ծառայութեամբք անդ կառուցած չէնքը կը լսէր ճշմարտութեան բոլոր փոյլերը։ Բոլորովին նմանաբուժական հիւանդանոցներ, կամաններ, աղքատաց ձրի բժշկարաններ, դեղարաններ, ընկերութիւններ կը տարածեն նորա անունն աշխարհս ամէն քաղաքակիրթ մասանց մէջ։

Հահնեման մեռաւ ի Բարիզ 1843 յուլիս 2ին, 88 տարեկան հասակին մէջ։ Արդէն նմանաբուժութեան իր ծերունի ընկերոջ՝ Այլարուժութեան վրայ ներգործած ազդեցութիւնը մեծ է։ Դեղագրոց պարզացումն, ուր ալ չեն չեղչակուտեր 10-15 այլանդակ դեղեր, մէն մի անգամ առնուելիք դեղերուն նուազութիւնն, եւ նմանաբուժութենէն օր ըստ օրէ եղած փոխառութիւնք բաւական փաստեր են ի քատազովութիւն նորա։ Տր. Պ. Լօսրը Պրընդն, ուսուցիչ բժշկութեան Լոնտոնի բժշկական վարժարանին, կը հրատարակէ, առանց ի հարկէ ուսկից առած լինելը նշանակելու, ընդարձակ ցուցակ մը նմանաբուժական դեղերու՝ իրենց բնագիտական եւ բուժիչ յատկութեամբ, զորս ամբողջովին

(*) «Լա Գրէնիք», պաշտօնական թերթ Պրուսելի հիւանդանոցաց, 1887 ապրիլ 14ի թիւը։

քաղած է Հահնեմանեան աղբիւրէ, — Դեղաբանութեան և Թէռապէվտիկի վրայ գրած գրքին մէջ։ այր չարաբաղդ ապագրութիւնս վերջերս հրատարակուեցաւ Լոնտոնի։ Զգուշացնէ, Պ. Պարնդրն, պարտին վրայ ճանաչելու եւ կատարելագործանելու թանդէսանեան մեթոդ՝ «Ինչ՞ որ մեր ունենանք մեր ամենայն ինչ՞ Այդ անեակ գործն որ նոր չեն, սակայն սահմանք անցնիներ եւ չգիտնենք»։

(ՄԱՍԻՍ) Մ. ՏԻՒՋ

ՋԱՆԱՋԱՆՔ

ՎԻԵԴՈՐ ՀԻՒԿՈՅԻ ՄԷԿ ՆՈՐ ԱՆՏԻՊ ԳՈՐԾԸ

Բարիզի Էֆէլ և Քանդէն գրատունն հրատարակած է այս օրերս նոր հատոր մը Վիքդոր Հիւկոյի անտիպ գործոց։ Այս նոր գործն, որ վերնագիրն է Տեռոռաց բանիր, արձակ գրուած է։ Բոլորովին նոր է և կարելի է ըսել մէկ հատիկ բանաստեղծին գրուածոց մէջ։ Անդ կը գտնուին նկարագրեր նշանաւոր անձնաւորութեանց զորս ճանչած է Վիքդոր Հիւկո և պատմութիւններ ահեղ, արտայոյտ կամ սոսկալի իրողութեանց որոց ներկայ գտնուած է։ Առանձին առանձին յիշատակներ են, մերթ երկար, մերթ հաղիւ քան տող, նկարագրութիւններ, կենդանագրեր, մանրավէպեր, ամենքն ալ յուզիչ ու պակուցիչ լեզուաւ գրուած։ Փշրանքներ են ասոնք, սակայն ասոնց մը սեղանին փշրանքներն, և կ'արժէր որ ի մի հաւաքուէին։

Վիքդոր Հիւկոյի այս նոր գործին հրատարակութեան առթիւ, Վալտեռի խմբագիրներէ մին հետաքրքրաշարժ խօսակցութիւն մ'ունեցած է Պ. Օկիւզ Վաքրռիի հետ, որ, իր Բոլ Մէօրիս բարեկամին աշխատակցութեամբ, մեծ վարպետին թողուցած ամէն տեսակ բաղմաթիւ գրուածները պրպտելու ծանր հոգն ստանձնած է։ Հետեւեալ մասը կը քաղենք այդ խօսակցութենէն։

—«Եւ ո՞րչափ ժամանակ պէտք է ձեզ հրատարակելու համար այս ամենը։

—«Առ նուազն տասն տարի։ Որովհետեւ, անդամ մը որ գործերն հրատարակուին, պիտի մնան նամակներն, եւ այս, անծանօթն է։ Դեռ չենք համարձակիր ադոր վրայ մտածել։ Երեւակայեցէք միմիայն 1820էն 1880, այսինքն վեցսուն տարի, Հիւկոյի գրած նամակներուն հաւաքածոյն։ Բոլոր ասոնք պիտի հրատարակուին իրենց կարգին։»

Վերադառնալով նորատիպ գործոյն, ամէն կողմերն ալ սքանչելի են։ Ընտրենք սակայն մին։ Ասիկ էջ մը Պալաքլի մահուան վրայ։

«1850 օգոստոս 18ին, կէսս, որ ցերեկին գնացած էր տեսնել զՏիկին տը Պալաքլ, ըսաւ ինձ թէ Պ. տը Պալաքլ օրհասական էր։ Վազեցի հոն գնացի...

«Ուզեցի տեսնել Պ. տը Պալաքլն։

«Նրբուղիէ մ'անցանք, վեր ելանք սանդուղք մը որ ծածկուած էր կարմիր գորգով մը և խճողուած դեղակերտներով,—անօթներ, արձաններ, նկարներ, կիսուռածանկար փոքր սեղաններ,—յետոյ ուրիշ նրբուղիէ մը, և բաց դուռ մը տեսայ։ Բարձրաձայն ու մահահամբոյր հռնդիւն մը լսեցի։ Պալաքլի սենեակն էի։

«Այդ սենեկին մէջտեղ մահճակալ մը կար, կահեղեկ մահճակալ մը որուն գլուխն և ոտքը փայտերու փոկեր կային հիւանդը շարժելու համար։ Պ. տը Պալաքլ այդ անկողնոյն մէջ էր, գլուխն յենած բարձերու կոյտի մը։ Դէմքը կապուտցած էր, կիսովին սեւցած, դէպ ի աջ կողմ ծռած, մօրուքը բուսած, մազերը գօրշագոյն և կարճ կտրուած, աչերը բաց և ակնապիշ անքթիթ։ Բովընտի կը տեսնէի դայն, և այդ կերպով Կայսեր կը նմանէր։

«Պառաւ կին մը, հիւանդապահն, և սպասաւոր մը յոտին կանգնած էին մահճակալին երկու կողմը։ Բարձին եռեւ սեղանի մը վրայ ճրագ մ'ալ դրան մօտ։ Արծաթեայ աման մը դրուած էր գիշերային սեղանին վրայ։ Այդ մարդն և այդ կենը լուռ կը կենային տեսակ մը սոսկմամբ և մտիկ կ'ընէին ոգեվարին շառաչուն հռնդիւնին։

«Բարձին եռեւ դրուած ճրագը պայծառապէս կը լուսաւորէր առոյգագեղ ու գեղաժիտ երիտասարդի մը կենդանագիրը, վառարանին մօտ կախուած։

«Անոնաեալի հոտ մը կը բուրէր անկողնէն։ Վեր առի վերմակն և Պալաքլի ձեռքը բռնեցի։ Քրտինքով ողողուած էր։ Սեղմեցի զայն։ Չպատասխանեց այդ սեղմման։

«Այս միանոյն սենեակն էր ուր դընացած է զնա տեսնել ամիս մ'առաջ։ Ուրախ և յուսալից էր, իր ապաքինման վրայ անկասկած, խնդալով ցոյց տալով իր ուռեցքն։ Երկար բարակ խօսակցեցանք և վիճաբանեցանք քաղաքականութեան վրայ։ Ռամկավարութեանս համար կը յանդիմանէր զիս։ Ինք միապետական էր։ Կ'ըսէր ինձ. «Ի՞նչպէս կրցաք այնքան դիւրութեամբ հրաժարիլ Ֆրանսայի՝ վերին խորհրդարանին անդամակցութենէն, որ Ֆրանսայի թագաւորին տիտղոսն յետոյ ամենէն գեղեցիկ տիտղոսն է։» Ի՞նչպէս ինձ նաեւ։ «Պ. տը Պաժոնի տունը կընտրիմ, ի բաց թողլով պարտէզը, սակայն պահելով փողոցին քովի մասրան վրայ նայող վերնատունը։ Սանդուղքն մէջ դուռ մը կայ որ եկեղեցւոյն վրայ կը բացուի։ Բանային դարձուցածիս պէս պատրաստ է։ Ներկայ կը գտնուիմ։ Նախամեծար կը համարիմ այդ վերնատունը քան պարտէզն։» Երբ քովն մեկնեցայ, մինչեւ այդ սանդուղն ընկերացաւ ինձ՝ դժուարաբար քալելով, և ցոյց տուաւ այդ դուռն, ու պառաց կնոջն։ «Ամենէն առաջ լաւ մը ցոյց տուր Հիւկոյի բոլոր պատկերներուս։»

«Հիւանդապահ կինն ըսաւ ինձ.

—Արշալուսին կը մեռնի։

«Վար իջայ, մտքիս առաջ ունենալով այդ կապարագոյն դէմքը։ սրահէն անցած առենս, տեսայ Պալաքլի անշարժ, անզգած, սեգ ու չողչողուն կիսարձանն, և մահը բաղդատեցի անմահութեան հետ։

«Ցուն դարձայ, կիրակի օր մ'էր, ինձ կ'սպասէին ի մէջ այլոց Բիզա պէյ՝ Թուրքիոյ գործակատարը, Նավարրէդէ՝ սպանիացի բանաստեղծ, և Առռիվա կոմսը։ Գիերզմանատուն հասանք։ Այն օրերէ մին էր յորում երկինք գոգցես արցունքներ կը թափէ։

«Բոլոր ճամբան հետիոտն քալեցինք։ Ես ալ կողմէն կը քալէի, ի գլուխ դագաղին, արծաթեայ ծոպերէն մին բռնած։ Ալեքսանդր Տիւմա միւս կողմն էր։

«Երբ հասանք գերեզմանին առջեւ, որ բլրակի մը վրայ փորուած էր, անհուն ամբոխ մը կար անդ։ Ուղղն անձուկ ու տաժանելի էր, երկիրը զառիվերէն վար գժուարաբար կը բաշէին դագաղն, որ ետ ետ գնաց։ Անուն մը և չիրմի մը մէջտեղ մնացի։ Քիչ մնաց որ ջախջախուէի։ Շերմին վրայ յոռին կանգնած հանդիսականք ուսերէս բռնելով իրենց քով առին զիս։

«Դագաղն խոսցին փոսին մէջ, որ Շարլ Նոտիէի և Դաղմիր Տրլավիների գերեզմանաց մօտ կը գտնուէր։ Քահանան վերջին աղօթքն բրաւ և ես քանի մը խօսք արտասանեցի։ Բովանդակ Բարիզ հեռուէն կ'երեւէր ինձ մթնշաղի լուսափղի մշուշին մէջ։ Ձիրդ տարերուս տակ հողը կը գլորէր կ'ինար փոսին մէջ և դագաղին վրայ ինկող հողին խուլ ադմուկը կ'ընդմիջէր զիս։»

ԵՂՐԵՒԱՆԻԻ ՃԻՒՂԸ

(ՆՈՐ ԱՎԷՊ)

Խեղճ սարսաղ մ'էր նա, կուրծքէն ու կրնակէն մէկ մէկ ահագին կուզ ելած, երկար թեւերով և կոր սրունքներով։

Քսան և չորս տարեկան էր, հասակ մ'ուր մարդ կ'սխալ ապրիլ ու սիրել, հասակ մ'ուր կեանքը լի է հրապոյրով ու երջանկութեամբ։

Բայց ինքը, խեղճ ոձեւ արարած յուսակապտ ու այլանդակ, մինչ կարելի էր որ ուրախութեան վայրկեան մ'ունենար։

Փողոց ելած առեն փոքրիկ սրիկաներ ծաղրական խօսքերով զինքը կ'ընդունէին։ Եւ երբ Պուլոնի անտառը պարկ կ'երթար իր Վէլոսիպէդով՝ դէմն ելնող դեղեցիկ տիկինները գթութեան հայեացք մը կը նետէին իրեն։ Իր բարեկամներն և նոյն իսկ ազգականները չէին կարող ծածկել անոր նկատմամբ զգացած արգահատանքնին։ Եւ նա կ'ընթանար կենաց ճամբուն մէջ հեռը տանելով իր կուզն եւ յուսահատութիւնը։

Սակայն երջանկութեան նշոյլ մ'ունեցած էր նա։ Անցեալ ամսուն վերջերն իր քեռայրը Պ. տը Սէն Կ... որու հետ միասնել կ'ապրէր, Մոնսոյի ագարակին մօտ փոյլուն ցոյգահանդէս մը կուտար։

Փոքրիկ սարսաղը, Լիւսիէն Տը Մ... ձմեռնային պարտէզին մէջ եղրեւանիի մեծ ծառերուն տակ մենաւորութեամբ նստած էր, երբ յանկարծ անուշ ձայն լսեց որ իրեն կուղղէր այն սիրուն ոչնչարանութիւնքն որք յոյժ հրապուրիչ կը թուին երբ վարդագեղ շուրթեր ըլան զանոնք արտասանող։ Աքանչելի աղջիկ մ'էր իրեն հետ խօսողը, տասն եւ ութ տարեկան, հրապուրիչ աչերով, գեղեցիկ մազերով, վերջապէս ամբողջանալու աղջիկ մը, բայց առանց դրամօժտի, որով գատապարտուած էր երկար տարեն ապասելու հարմանեաց այն ուրախալի օրուան, հակառակ իր վայելչութեան և իր գեղեցկութեան։

* * *

Լիւսիէն վայրկեան մ'ամէն բան մոռցաւ, իրր թէ արբեցութեան մէջ փոխադրուած ըլլար։ Հրապուրիչ աղջկան ձայնն դիւթուած մէկ քանի օր գեղեցիկ երազներով ապրեցաւ։ Վերջապէս որոշեց իր քրոջ ազաչել որ երթայ սոյն օրիորդին առաջարկել իր սիրոն ու իր հարստութիւնը (500,000 Ֆրանգի հարստութիւն մը)։

Տիկին Տը Սէն Կ... ի զուր փորձեց զինքն ետ կեցնել այդ որոշումէն։ Խեղճ սարսաղն այնքան կ'ազաչէր, այնքան կը պնդէր որ վերջապէս տիկինն յանձն առաւ այդ պաշտօնը կատարել, այլ դժբաղդաբար իր առաջարկութիւնը բացարձակապէս մերժուեցաւ։

Այն տեսն Լիւսիէն աւելի տխուր և աւելի յուսահատ եղաւ։

Վերջապէս գիշեր մը դարձեալ ցայգահանդէս կար իր քեռայրին տունը։ Օրիորդ Ռ... տոլի անդամուհի պէս հոն ներկայ էր, Լիւսիէն աչերը խոնարհեցուցած երիչտութեամբ անոր չուրջը կը դառնար, մտանալ չը համարձակելով։ Ցանկարծ աներեւոյթ ձայնաւ։ Իր մեկնումը նշմարելի չեղաւ որովհետեւ ոչ ոք իրմով կ'զբաղէր։

Լիւսիէն քանի մը վայրկեան տանը մէջ ապրին անգին չրջելէ յետոյ իր սենեակը քաշուեցաւ, նամակ մը գրեց, և գրագրի մը մէջէ եղրեւանիի ճիւղ մ'առաւ զոր տիս մ'առաջ ձմեռնային պարտէզին մէջ իր սիրուհին թողած էր։

Աչերը տակաւին արտասուօք լցուած, տարբ ելաւ, ծառայ մը կանչեց և ըսաւ անոր։

—Հաստատուն պարան մը բեր ինձ, քօրեյեանին աւարտմանը համար բան մը պիտի պատրաստեմ, շատ տարօրինակ բան մը։

* * *

Կէս գիշերուան մօտ էր։ Պարոյ տիկիններն իրենց տպերտներուն բազկացը մէջ կը դառնային պահերու անուշաբոյր մթնոլորտին արբշիռ, երբ յանկարծ ազատակներու և համախմբուող անձանց խառնաշփոթ աղմուկը լսուեցաւ։

Ծառայ մը խելացնոր հրաւիրեալներուն մէջ նետուեցաւ գոչելով, «պարո՛ն, տի՛կին, հասէք»։ Երբ ինչ լինելն հարցուցին,

—Ա՜

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

531

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐՈՐԸՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 898,072

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԱՐՔԱՅԻՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 1,788964

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած ընտանին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,597

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և գրամագրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողը կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԶՈՐ ԲԼԱՔՆԵՐ

ՏՈՔԹՈՐ Տ. Վ.ԱՆ ՄՈՆՐԷՈՎԷՆԻ
ԱՐԾԱԹԻ ԺԷԼԱԹԻՆՕ ՊՈՄԻԻՈՎ

Մէն մի տուփի վրայ պէտք է գտնուի Տ. Վ. ՄՈՆՐԷՈՎԷՆի անունն և գործարանին այս նշանը.

DVM

ԱԶԴ

Ա. Ը. ԼՈՒՕԱԿԱՐԻԶԱ
ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐՕ

Բոլոր լաւ նիւթերու կեղծը կը շինուի

Տ. Վ.ԱՆ ՄՈՆՐԷՈՎԷՆի չոր բլաքներուն գտած անուան յաջողութեան պատճառաւ, շատեր սկսած են անոնց կեղծերը շինել։ Իրենց ստոր գնէն արդէն կը յայտնուի կեղծ լինելնին։

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ

Դիմել առ Պ. Խաւաս Ծանոի, ընդհանուր գործակատար Վ.ԱՆ ՄՈՆՐԷՈՎԷՆ գործարանին Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ համար։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառուն կեդրոնատեղին է ԷՄ. Ճ. ՄԷՐՃԱՆՕՖ, 54 և 56, Մէյտանճըգ փողոց, Պահչէ-Գարու, Իսմէր էֆէնտիի խանին կից։ 596

CAISSE GENERALE D'EPARGNE ET DE CREDIT

Գնու�և վաճառուին ամէն տեսակ արժէքներ — ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՆՏՈՒԿ — Գանձուին ամէն տեսակ կարողներու

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ

Կեդրոնատեղի 116, Հրապարակ Լաֆայէթ, Բարիզ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,000,000 ՖՐԱՆԳ

Կանխիկ և ճապաղիկ վաճառուին Ֆրանսական բաժնեւոր պարտամոմերոց—Վիլ տը Բառի 3 % փոխառութիւն 1868 ի, 69 ի, 71 ի, 75 ի, 76 ի (4 %), Գուեսի Ֆոնսէ տը Ֆրանս 1853 (3 %) Գոյժիւսալ 1860, 79, 80, Ֆոնսէ. 1877, 79, Պանք Հիպոթէքէ. 1880, Վիլ տը Լիոն 1880, Լիլ 1860, Ամիէն 881, 1/2 Վիլ տը Բառի 1871, 1/3 Գոյժիւսալ 1860, 1/10 Ֆոնսէ. 1883 եւն. եւն։

Գիւմայական տեղի կ'ունենան ամէն ամիս և գլխաւոր բաժիններն են 5,000, 10,000, 2,000, 30,000, 40,000, 50,000, 400,000 և 200,000 ֆրանք։

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՆՏՈՒԿԸ կը վաճառէ այս ամէն արժէքները ի փոխարէն ամսական 5, 10 և 20 ֆրանքի։ Գնողն ճանմիջապէս կ'ստանայ իւր պարտամոմերոց թիւերնդ և իրաւունք կ'ունենայ թէ վիճակահանութեանց և թէ տոկոսի կարողներուն, եթէր թէ ամբողջովին վճարած լինէր գումարը։ Ամսական ստացագիրքը կը ներկայացուին գնողաց ցոյց տուած բնակարանը։

Ստորագրելու համար, դիմել առ ԱՊՏՈՒԼԱՖ ՆԱՍԻ էֆ., ընդհանուր ներկայացուցիչ բովանդակ Թուրքիոյ համար։ Գալանիանաքէ թիւ 4, Պահչէ-Գարու, Կ. Պոլիս։

Գործակալութեանց և ստորագրութեանց ենթիրք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներէ՝ զրկուելու են նմանապէս առ Ա. Նասի էֆէնտի։

Գործակատարը
Պ. Յ. Դ. Բիւլիէան, Բենիկ
Պ. Ա. Բէրբէրօբուլ, Ադրիանու—Գործակատար
Պ. Յովհաննէս Պ. Դալբօնեան, ի Պրուսա
Պ. Մէհմէտ Մարուէան, ի Զմիր և Հրջակայքը
Պ. Ն. Կոստանդա, ի Մէրսինիկ
Պ. Նարան Ռէմզի, ի Դամասկոս՝ Սուրիոյ համար
Պ. Յովհաննէս Նահապետեան, ի Կէլիպոլու

746

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱՂԶՈՒՐԻՔ
ՀՕՐԱՅՈՒՅԹԻՀ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՔ

Ամենագիտ կողմնորդիչն զոր պարտին գործածել Ապաքինողները, Ծերերը, Կանայք, տկարակազմ Տղայներն և ամէն փափուկ անձինք։

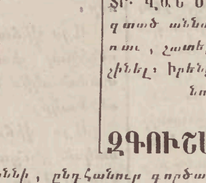

ՔԻՆԱՅՈՎ
ՄՍԻ ՀԻՒԹ
ՖՈՍՖԱՏ ՏԸ ՇՕ

Բաղկացեալ Մկանանց և Զգայնոց Ուղեղային դրութեանց կազմութեան և Զարգացման յոյժ անհրաժեշտ նիւթերով։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻՆ ամենէն ազդու դեղերու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան սակաւութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Ստամոքսի ամէն ցաւերու, Փորհարութեան, Հիւծմամ, Երկար ապաքինմանց, Եւայլն։ Ի մի բան, Թուլութեան, Վատուողութեան, Զգայնի ուժգնութեան ամէն վիճակներուն որոց շատեր չարաչուք կերպիւ ենթակայ են մեր օրերս։

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. Վիալ, Պուրպոն փողոց, 14—ԼԻՈՆ

Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է ընդհանուր Մեթերանցն Ալբերտանի դեղարան Տելլա-Նուսա, իրա մեծ փողոց 469։ 766

ՏՕՔԹՕՐ ԱՅԷՐԻ
ԶԷՐՐԻ ՓԷՔԹՈՐԱԼՆ

Տօքթօր Այէրի Զէրրի Փէքթորալն արագապէս կը բուժէ հարբու